

GP 1989

När Hitler härjade

FREDAGEN DEN 1 september 1939 klockan 10 på förmiddagen tog Adolf Hitler i fältgrå uniform till orda inför sin hastigt sammanråfsade så kallade riksdag i Krolloperan i Berlin:

— Reguljära soldater ur Polens arme har i natt för första gången gått till angrepp på rikstyskt territorium. Sedan klockan 5.45 i morse besvaras elden. Och från och med nu kommer bomber att vidergällas med bomber och giftgas med giftgas ...

Utanför låg gatorna folktomma. Alla satt vid sina radioapparater och lyssnade, och diktatorn talade:

— Jag har åter tagit på mig den uniform, som en gång var min heligaste, och jag är från och med nu det tyska rikets förste soldat. Jag går ut i striden med okuvlig inre styrka, ty ett ord har jag aldrig lärt känna: kapitulation ...

Inte ett ord av vad han sade var sant. De "reguljära polska

soldaterna", som öppnat eld på tyskt territorium (i gränsbyn Gleiwitz) var falskuniformerade och drogade fångar från det nazistiska koncentrationslägret Dachau, vilka mördades efter sin "insats". Inte ens klockslaget för iscensättningen av den groteska kuppen var rätt. Men Hitler hade nått det första etappmålet för sin destruktiva lidelse: han hade fått sitt krig. Ljusen släcktes i Europa, och han skulle inte få se dem tända igen.

Klockan 12.30 denna fredag för 50 år sedan radiotalade statsminister Per Albin Hansson i 9 minuter och 15 sekunder till den svenska nationen:

— Medborgare! Det förfärliga, som vi i det längsta hoppades att världen skulle förskonas ifrån, har inträffat. För oss svenskar gäller nu att lugnt och endräkteligen samlas kring den stora uppgiften att hålla vårt land utanför kriget. Genom regeringens beslut i dag om förstärkt försvarsberedskap komma tiotusentals män att för en tid nödgas lämna sitt dagliga värv och sina familjer för att i kronans kläder tjäna fosterlandet ...

Lördagen den 2 september infördes i alla tidningar kungörelser om inkallelse till militärtjänst: Förstärkt försvarsberedskap är anbefalld. Inställelse skall ske senast 12 timmar efter kännedom om denna kungörelse . .

Söndagen den 3 september mottog en blek och förstelnad Hitler Englands och Frankrikes krigsförklaringar.

Utanför G-P:s depeschfönster på Polhemsplatsen skockades folk för att läsa telegrammen om den dramatiska händelseutvecklingen. Oavbrutet dånade kyrkklockorna över staden medan tätande skaror samlades på Centralstationen: unga pojkar, medelålders herrar och lätt grånade män med resväskor och ryggsäckar, många i landstormens trekantiga hattar, på väg till tågen för att resa till sina militära förläggningar.

En kungörelse meddelade att "skolorna på Vrångö, Styrösö och Brännö fr o m måndagen och tills vidare äro inställda p g a att landstormsförläggningarna i skärgården inlogerats i lärosalarna". Rekryteringsofficeren vid sjömansskåren i Karlskrona vädjade i en annons i G-P: Bliv sjöman!

Text saknas här

också humorn. Beredskapshistorierna kring otaliga episoder, diverse äventyr och dråpliga fataliteter var färgglada inslag i den fältgrå väven.

ALLA NI VÄSTSVENSKAR, som minns och var med: berätta hur det verkligen var den gången för 50 år sen! Om de första dagarnas förvirring kring inryckning och utrustning. Om livet i fält och tält och ute på kobbar och skär. Om dramatiska intermezzon och kritiska situationer. Om dystra upplevelser och dråpliga episoder. Om kompisarna i kommissen och om schassen och löjtisen och rent av om själve generalen.

Den 1 september är det 50 år sedan andra världskriget bröt ut. Göteborgs-Posten avser att i samarbete med bokförlaget Tre Böcker i Göteborg till dess samla västsvenska beredskapsminnen i bokform. Vi vet att det intressanta och dramatiska dokumentärmaterialet finns överallt i våra städer och bygder och att det är omfattande. Västsverige hade kriget i farligt synhåll. Och nu vill vi alltså gärna att ni letar fram era hågkomster ur minnesvrår och fotoalbum.

Och det hastar. Så snart som möjligt före den 1 mars vill vi ha era beredskapsminnen.

Skriv ner dem i berättelse- eller anteckningsform, så kort eller långt ni vill, och skicka dem — gärna med fotografier från livet i fält någonstans i Sverige — till Åke Williams, Hampåkersvägen 11, 443 39 Lerum. Och ring gärna för personlig kontakt: 0302-125 41.

